

नरे पुनः । मानुषत्वमनुप्राप्य किञ्चिन्प्राणोद्धारोभयः ।
स निन्द्यः सत्सभामध्ये न प्रवेश्योभवेद्भिः सः” ।

१० किञ्चिद्दृष्टता किञ्चिदादता च “अतः परं किञ्चिद्दृष्टोयतो भवति
मानुषः । शृणुष्व तत् प्रवक्ष्ये ऽहं स्वकर्म्मवशतश्च सः । पिता
माता गुरुर्बुद्धः क्रोधाविष्टेन ताडितः । विनाऽपराधतो
जन्तुं योवा हन्याद्विमोहितः । यमलोके वसेत् सोऽपि
किञ्चिद्दृष्टो भवेदिह । करेण ताडनाच्छिन्नपाणिर्भवति
पामरः । पादेन किञ्चिन्पादस्तु मर्त्यैर्वा जायते भ्रुवम्” ।

११ किञ्चिद्वर्णता । “मिथ्यापवाददुर्दृष्टं येन तोषः परो-
भवेत् । मानुषस्य, ततोदुष्टाः आवयन्ति महीपतिम् ।
ते क्रूरान्किञ्चिद्वर्णं जायन्ते पृथिवीतले” ।

१२ कराङ्घ्रिहीनता । “सैन्ययोरुभयोर्यालसंयामे चातिदारुणे ।
स्वामिनं सङ्कटे त्यक्त्वा ये भग्नाः पापबुद्धयः । स मृतो
गृह्यते दूतैर्भीषणैर्विकटाननैः । पूतिगन्धतैः पाशै-
र्नीयते यमसादनम् । तज्यमानः शरैः खड्गैः कूटसुहर-
पाणिभिः । यमाज्ञाकारिभिस्तु पाल्यते नरकं शृणु ।
असिपलवनं घोरं नरकं शतयोजनम् । योज-
नायुतगम्भीरं ज्वलत्खड्गसमाकुलम् । पाद्यन्ते
तत्र तैः खड्गैः शितधारसमाहितैः । ये भग्नाः
स्वामिनं त्यक्त्वा मिलं प्राप्य च मानुषाः । क्रन्दमानाश्च
तिष्ठन्ति यावदाभूतसंश्रवम् । कर्म्मविशाने जायन्ते
मानुषत्वमतः परम् । कराङ्घ्रिभ्यां विहीनस्तु दुष्टजीवः
प्रवर्त्तते । नास्त्यस्य कर्म्म संप्रोक्तं येन सुक्तो भवे-
न्नरः । जन्मजन्म जायन्ते किञ्चाङ्घ्रिकरवेदनाः ।

१३ प्रसङ्गात् युद्धकर्म्मविपाकः “अतःपरन्तु ये शूरास्तेषां
माहात्म्यमुत्तमम् । श्लोकमात्मतत्त्वात् । शृणुष्व गदतोमम ।
विद्रुतेषु च सैन्येषु सङ्कटेषु समन्ततः । नृपं प्रति यदा
गच्छेत् सा यात्रा क्रतुभिः समा । ललाटदेशे रुधिरं
स्वप्नं यस्यापि वक्त्रे पततीह किञ्चित् । तत् सोमपानेन
हि तस्य तल्लं संप्रामयन्ते मधवाऽप्युवाच । शूरत्वे-
यस्य गात्राणि शरखड्गादितोमरैः । भिन्दन्ति न यमः
शक्तोपहीतं पुण्यभाजनम् । अश्वोपरि च यः शूरः
प्राणास्त्यजति घातितः । तिस्रः कीदृशोऽर्द्धकोटी च
द्विगुणं कालतस्तु सः । अप्सरोभिः सेव्यमानोदिव्य-
लोकमवस्थितः । तमेव पुरुषं प्राप्य दृष्ट्वा सर्व्याः सुरा-
ङ्गनाः । विमानस्थाः समस्तश्च गायमानाः परस्परम् ।
परित्यज्य सुरान् यान्ति स्वामिनं प्राप्य हर्षिताः” ।

१४ पञ्जरोगः “अशस्त्रः पुरुषो येन सशस्त्रेण हतो रणे ।

तत्कर्म्मणः परिज्ञानं विस्तरेण शृणुष्व व । त्यक्त्वास्त-
हत्यादोषेण यमस्य पुरुषैर्भूयम् । आयुःशेषेऽप्य सङ्कट-
यमदूतैर्भयानकैः । तस्मिन् मार्गे दुराधर्मे नीत्वाऽऽज्ञा-
भिर्यमस्य च । एकयास्त्रे महाघोरे निग्रे च वसेद्भिः
सः । प्रविष्टश्चिरकालन्तु महादुःखेन पच्यते । ततो
रासभयोनौ स जायते वै स्वयं नरः । ततो गृहस्ततो
व्याघ्रस्ततः शस्त्रेण हन्यते । सारमेयत्वमासाद्य मत्स्य-
योनौ प्रजायते । तस्माद् मानुषीं प्राप्य पञ्जरोगेण गृह्यते” ।

१५ वैधव्यम् “विरूपं स्वामिनं दृष्ट्वा यौवनेनातिगर्विता । दिवा-
निन्दति दुर्वाक्यैः शय्यां न भजते निशि । तेन दोषेण
भो देवि ! वैधव्यं त्वमपाश्रिता । आज्ञप्ता रमणी या च
स्वामिनं भजते न हि । सा वैधव्यमवाप्नोति दरिद्रं याव-
मन्यते । तस्य दोषस्य पाकोऽयं देवि ! वैधव्यमागता” ।
१६ बन्धुता “पयःपातमना वत्सस्त्वया पूर्वं निवारितः । पुरुषो
बन्धुतां याति वीर्यविक्रमदोषतः । अदक्षिणं व्रतं कृत्वा
बन्धुत्वमनयोर्भवेत् । अदेवंति मिदफलं यो भुङ्क्ते प्राप्य-
लोभतः । सोऽपि बन्धुत्वमाप्नोति कथयामि ततः शृणु ।
दृष्ट्वा तु भैषुनीभावं विभ्रं तु कुरुते च यः । सोऽपि बन्धु-
त्वमाप्नोति सर्वजन्मनिजन्मनि ।

१७ गर्भस्त्रावः “ते तायुगस्य मध्ये तु सञ्जयोनाम भूपतिः । तस्य
भार्याद्वयं जातं सुमित्रा नन्दिनी तथा । नन्दिनी सुभगा
तस्य सुमित्रा या यशस्विनी । प्रसूता सा स्वपुत्रेण तेन
पत्न्या सुमानिता । सापत्यपरुषाविष्टा नन्दिनी नीतिवर्जिता ।
श्रुत्यालये च सहसा कृद्वा नाऽऽनीय तं सुतम् । शतधा
खण्डकं कृत्वा तैलपाके विचिक्षिपे । सानेन विधिना
राजन् ! दुष्टमत्या निजेच्छया । चकार दारुणं कर्म्म
तत्फलं शृणु भूपते ! । सा कालवशमासाद्य बालघाताभि-
दोषतः । गृहीत्वा निष्ठुरैर्बद्धा पाशेन यमकिङ्करैः । नीत्वा
निरयमध्ये तु सा प्रक्षिप्ता दुराशया । कर्म्मन्ते
कोकिला नाम वैश्यस्य च सुताऽभवत् । भूयोपि विश्वावस्तुना
परिणीता गृह्याश्रमे । सर्व्वद्रव्यसमायुक्ते दासदासी-
समाकुले । सा पुनः पञ्चमे मासि तृतीये वा चतुर्थके
गर्भस्त्रावोऽभवत् तस्यास्तेन दुःखेन दुःखिता” ।

१८ मृतभार्य्यता “अतिक्रम्य त्वया ज्येष्ठं भ्रातरं चात्मनः
कृतः । दुरा परिणयस्तेन मृतभार्य्यत्वमागतः । सप्तम्यां
यः स्मृतेत्तलं ज्येष्ठा भार्य्यास्त्य नश्यति” ।

१९ बड्ढपुत्रता } “गवीसृष्टाद्वह्निष्कृत्वा यस्तु द्रव्यं हरेत् पुनः
अपुत्रता च } शृणु तस्य यथा पापं कथयामि तवाप्ततः ।